

Petice za záchranu pitné vody v česko-polsko-německém pohraničí

Obcím na území Libereckého kraje hrozí ztráta pitné vody pro zhruba až 30 000 obyvatel. Ohrožuje je dosavadní činnost a rozšiřování polského hnědouhelného dolu Turów. Rozsáhlý hnědouhelný důl negativně ovlivňuje kvalitu života obyvatel v českém pohraničí, a to především hlukem z provozu, množstvím polétavého prachu, k němuž se přidávají emise z přilehlé hnědouhelné elektrárny Turów, praskáním a znehodnocováním nemovitostí kvůli nestabilitě horninového podloží a snižováním hladiny podzemní vody a s tím spojeným vysycháním studen. Mnoho obcí v regionu není připojeno k centrálnímu zásobování vodou a obyvatelé jsou proto odkázáni pouze na vlastní studny nebo společně využívané vrty. Důl Turów má těžební licenci platnou pouze do dubna 2020, avšak jeho provozovatel nyní žádá o prodloužení licence až do roku 2044. Zároveň má být důl rozšířen až do vzdálenosti 150-200 m od státní hranice s Českou republikou, přičemž nejbližší česká obec Uhelná se od česko-polské hranice nachází pouhých 1 000 m. V případě prodloužení těžby do roku 2044 hrozí vážné riziko ztráty pitné vody pro zhruba až 30 000 obyvatel českého pohraničí. V probíhajícím povolovacím procesu záměru dochází k porušování evropského práva, a to konkrétně směrnice o SEA, směrnice o EIA, rámcové směrnice o vodě a Pařížské dohody o změně Klimatu.

Podatelé jsou Liberecký kraj, obce Bílý Kostel, Černousy, Dětřichov, Frýdlant, Heřmanice, Hrádek nad Nisou, Chotyně, Chrastava, Kunratice a Višňová, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti dolu Turów, a Greenpeace Česká republika (dále jen „**podatelé**“). Jelikož na Liberecku rychlým tempem mizí lidem voda ve studních i v krajině, které je obklopuje, a mnoho obyvatel se bez pitné vody ve studních ocitá již nyní, obávají se podatelé oprávněně, že pokud bude plánované rozšíření a prohloubení dolu povoleno, přijde o vodu zhruba 30 000 obyvatel z dotčených obcí. Podatelé se proto obrací na Petiční výbor Evropského parlamentu s žádostí, **aby byly níže uvedené skutečnosti Petičním výborem** na úrovni Evropské unie **prošetřeny**. Podatelé především požadují, aby Petiční výbor v souladu s čl. 216 a násl. Jednacího řádu Evropského parlamentu:

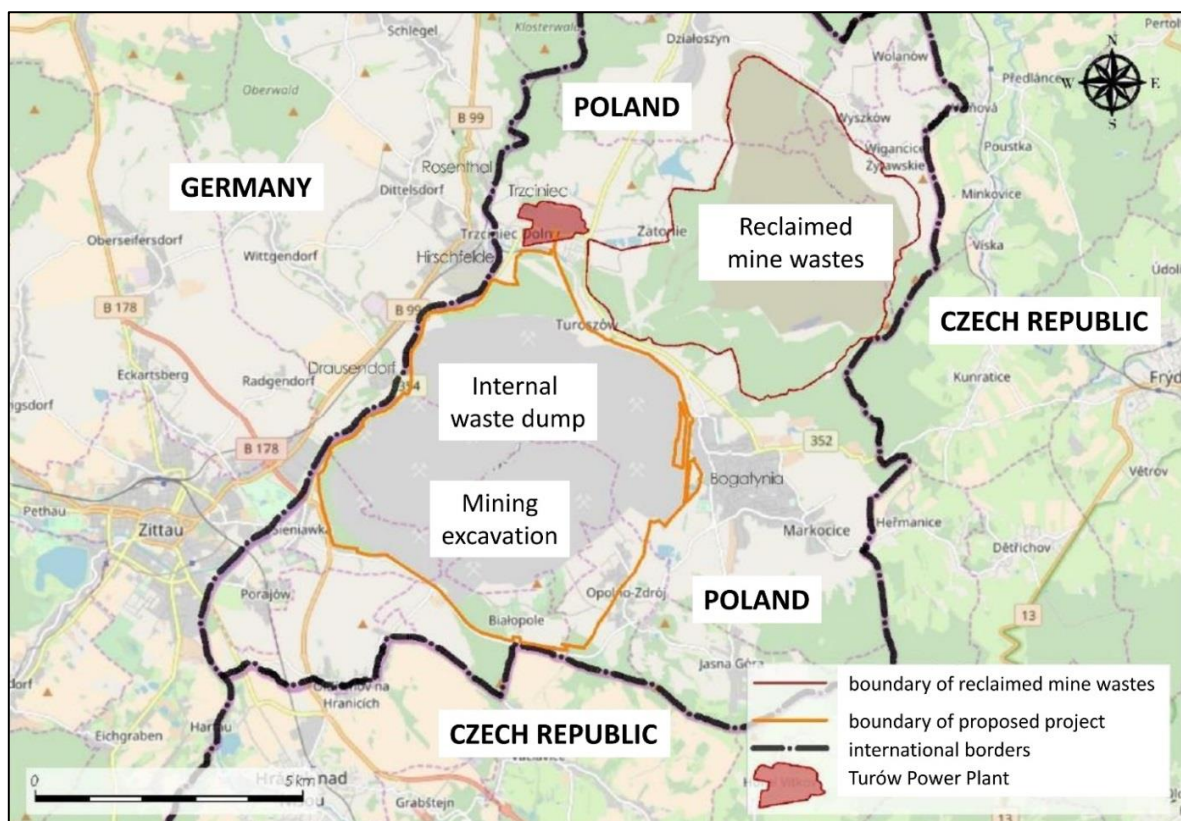
- požádal Evropskou komisi, aby petici předběžně prošetřila a poskytla informace o vztahu petice k příslušné legislativě EU,
- podnikl vyšetřovací misi do oblasti na území České republiky, Polska i Německa, které jsou poškozeny činností hnědouhelného dolu a elektrárny Turów a na jejím základě přijal doporučení, jejichž podstatou by byla minimalizace vlivu komplexu Turów na lidské zdraví a životní prostředí,
- s ohledem na výrazný přeshraniční prvek dolu Turów, který spočívá primárně v negativním ovlivnění vodních poměrů sousední České republiky a Spolkové republiky Německo, ale také v negativním vlivu činnosti komplexu na globální klima, problematiku těžby a spalování hnědého uhlí **veřejně projednal na plenárním zasedání Evropského parlamentu,**
- podnikl další vhodná opatření, jejichž cílem by bylo minimalizovat vliv dolu a elektrárny Turów na lidské zdraví a životní prostředí, především ve vztahu k podzemní pitné vodě.

1. Bližší informace o záměru

Provozovatelem energetického komplexu Turów¹ je polská státní společnost PGE (Polska Grupa Energetyczna). Důl Turów se nachází v jihozápadní části Dolnoslezského vojvodství na území polské obce Bogatynia v blízkosti státních hranic s Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. Každoročně je zde vytěženo v průměru 12 milionů tun hnědého uhlí.² Vedle hnědouhelného dolu je součástí komplexu také Elektrárna Turów o tepelném výkonu až 2 000 MW³, která uhlí z ložiska Turów spaluje. Provoz Elektrárny Turów je tedy neodlučitelně spjat s těžbou hnědého uhlí v přilehlém dole.

Škodlivost těžby a spalování hnědého uhlí se v okolí komplexu Turów se na území České republiky již nyní dlouhodobě projevuje. Této oblasti, sahající až do českého i německého pohraničí, se z důvodu vysoké míry znečištění životního prostředí přezdívá Černý trojúhelník.⁴ Nejvíce zasaženou a do budoucna také nejvíce ohroženou složkou životního prostředí jsou však vodní zdroje, a to zejména z kvantitativního hlediska.

Jak bylo uvedeno výše, společnost PGE usiluje o prodloužení těžby hnědouhelného ložiska v dole nejméně do roku 2044. V současné době probíhá přeshraniční posuzování vlivu záměru na životní prostředí (dále jen „TEIA“). Dno těžební jámy má být podle dokumentace TEIA prohloubeno až 30 metrů pod úroveň hladiny Baltského moře a těžební plocha má být rozšířena na hranice České republiky (viz mapka níže):

¹ Energetický komplex Turów zahrnuje hnědouhelný důl Turów i přilehlou Elektrárnu Turów.

² Kontynuacja eksploatacji złoża węgla brunatnego Turów – raport o oddziaływaniu na środowisko, str. 8.

³ PGE: Pokračování těžby hnědouhelného ložiska Turów - Zpráva o vlivu na životní prostředí. Bogatynia, červenec 2019, str. 7 českého překladu (v poznámkách pod čarou dále jen „Zpráva EIA“).

⁴ [https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Triangle_\(region\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Triangle_(region)).

Ke zmírnění budoucích negativních vlivů záměru na vodní útvary na území České republiky navrhla společnost PGE vybudování tzv. protifiltrační clony, podzemní hydraulické překážky v meziuhelné vodonosné vrstvě, která by v ideálním případě měla sloužit jako vhodné minimalizační opatření pro zmírnění výše uvedených negativních vlivů záměru na regionální vodní poměry. **Konkrétnější podoba a praktická realizace protifiltrační clony však dosud vyvolává více otázek než odpovědí a podatelé proto nejsou přesvědčeni o její faktické účinnosti** (podrobněji viz níže). **Česká republika tedy bude muset již nyní preventivně přistoupit k realizaci vlastních nápravných opatření, která spočívají ve vybudování náhradní infrastruktury k zásobování pitnou vodou pro obce ohrožené záměrem.** Není totiž možné čekat do chvíle, kdy se rozumně opodstatněné pochybnosti podatelů o nedostatečnosti minimalizačního opatření potvrdí a obyvatelé Frýdlantska se octnou bez přístupu k pitné vodě. Náklady na vybudování náhradní infrastruktury pro zásobování pitnou vodou dosáhnou výše minimálně 1,3 mld. Kč. **Kdyby k pokračování těžby ložiska Turów nedošlo, nemuseli by se podatelé otázkou obstarávání náhradního zdroje pitné vody vůbec zabývat.**

2. Podrobněji k negativnímu vlivu záměru na životní prostředí

2. 1. Vliv na vodní poměry

Ložiska hnědého uhlí se vyskytují v uhelných slojích nízké kvality v sedimentárních horninách. V hnědouhelných povrchových dolech proto obvykle dochází při těžbě ke střetu s velkým množstvím podzemní vody. Nutnost průběžně odvodňovat tento typ dolů při jejich provozu způsobuje regionální odtok podzemní vody směrem do dolu, což může vést k vytvoření regionálního depresního kužele. **V případě rozšíření dolu Turów bude regionální odvodňování natolik silné, že může potenciálně ovlivnit nejen populaci a ekosystémy žijící v Dolnoslezském vojvodství, ale také sousedící Českou republiku a Spolkovou republiku Německo.**

Největší starost podatelům působí negativní vliv rozšíření těžby na odvodňování jímání pitné vody v obci Uhelná. Uhelná se nachází na území České republiky a po rozšíření dolu bude vzdálena pouze 1200 m od hrany dolu. **Jímání vody Uhelná je primárním zdrojem pitné vody pro obyvatele z okolních obcí.**⁵ Společnost PGE v dokumentaci TEIA uvádí, že **pokud v letech 2020-2044 dojde k výskytu dlouhodobého sucha,** což je s ohledem na probíhající změnu klimatu vysoce pravděpodobné, **způsobí vliv odvodnění dolu Turów pravděpodobně nutnost snížení odběrů pitné vody pocházející z tohoto zdroje.**⁶ Podle zjištění odborníků se negativní vliv dolu Turów na kvantitativní stav podzemních vod v oblasti Frýdlantska negativně projevuje již v současnosti⁷ a povolením záměru dojde k dalšímu zhoršení této situace. Nejde pouze o zjištění českých odborníků, ale také o zjištění společné česko-polské komise.⁸ V nejaktuálnější Zprávě pro rok 2018 je uvedeno, že „*práce prokázaly jednoznačné*

⁵ Viz. Severočeská vodárenská společnost, Projekt Turów. Dostupné online: <https://www.svs.cz/cz/verejnost/vyznamne-projekty/projekt-turow/>.

⁶ PGE: Zpráva EIA, str. 168 českého překladu.

⁷ SKOŘEPA, Jaroslav: 2011 Společný monitoring v oblasti vlivu dolu Turów na území ČR, zpráva za rok 2011 AQUATEST a.s., Objednatel: Ministerstvo životního prostředí. Dále, VANĚK, Jiří, NOL, Ondřej: Vliv těžební činnosti v polském dole Turów na hydrologické a hydrogeologické poměry v jižní části Žitavské pánve a jejím okolí, <http://kongres2014.tul.cz/index.php/hig/2014/paper/view/36> a PORŠ Evžen, KASAL Rostislav a ANDERLOVÁ Blanka: Posouzení dopadů plánovaného rozšíření těžby ložiska Turów na zásobování pitnou vodou a likvidaci odpadních vod na území ve správě FVS, a.s. a návrh souvisejících opatření, říjen 2015, dostupné online: http://www.fvs.cz/doc/doc_9.pdf.

⁸ Společný česko-polský monitoring hladin podzemní vody v oblasti dolu Turów a na území ČR. Prosinec 2018, str. 40.

*ovlivnění území ČR čerpáním na dole Turów. Maximální poklesy hladin podzemní vody v terciérních kolektorech na českém území jsou za celé období sledování (1982-2018) cca 50 - 60 m, v kvartérních kolektorech za celé období měření (1962– 2018) cca 20 m.*⁹

Jinými slovy, **stávající zdroj pitné vody v Uhelné byl již v minulosti výrazně negativně ovlivněn těžbou v dolu Turów a v případě realizace záměru bude muset být do roku 2044 nahrazen náhradním zdrojem pitné vody**, který bude na rozdíl od Uhelné schopen zajistit zdejším obyvatelům bezpečný a stabilní zdroj pitné vody. Podle studie Severočeské vodárenské společnosti z roku 2015 přesahují pro českou stranu náklady na zajištění vodní infrastruktury z jiného vodního zdroje 800 milionů Kč.¹⁰ Novější studie pracují se **souvisejícími investičními náklady české strany ve výši 1,3 mld. Kč.**¹¹ Společnost PGE je však ohledně negativního vlivu záměru na české příhraniční území zdrženlivější, nerespektuje odborná zjištění předkládaná z české strany o vlivu dolu na vodní poměry v Libereckém kraji a odmítá za tyto negativní důsledky nést finanční odpovědnost.¹²

Nejproblematictější a nejspornějším se v tomto ohledu jeví vliv záměru na hladiny podzemních vod v JV předpolí plánovaného rozšíření těžby (zvláště na území východně od Uhelné). Společnost PGE v oblasti neprovedla žádný reálný monitoring hladin podzemních vod a opřela svá zjištění o vlivu záměru na podzemní vody v této oblasti pouze o modelové výpočty provedené na základě počítačového programu.¹³ Liberecký kraj i veřejnost v průběhu povolovacího procesu opakovaně upozorňují na skutečnost, že jde o **nepříjemný stav, pokud v území s očekávanými největšími riziky dopadů záměru nejsou ze strany společnosti PGE známy hydraulické poměry**. Společnost PGE však tyto výhrady bagatelizuje a v rozporu s principem předběžné opatrnosti se v rámci TEIA spokojuje pouze s modelovými výpočty o vlivu záměru.¹⁴

Další z negativních vlivů záměru na životní prostředí souvisí s jeho předpokládaným negativním **dopadem na vodní ekosystémy, zejména vodní toky, jezera, vodní nádrže, mokřady a půdy**. Dokumentace EIA v tomto ohledu uvádí následující: „*Zvláštní význam získává v tomto ohledu vliv odvodňování na ceněné ekosystémy podléhající ochraně, závislé na vodě. V jejich případě i omezená deprese překračující 0,5 m může vést k nenávratným změnám.*“¹⁵

2. 2. Vliv na stabilitu horninového podloží

Důsledkem významné ztráty podzemní vody depresním kuzelem způsobeným odvodňováním dolu Turów dochází dále k ovlivnění stability povrchu na území České republiky i Spolkové republiky Německo. Depresní kužel způsobený dolem Turów negativně ovlivňuje vodní zdroje v Uhelné, jak vyplývá mimo jiné ze Zprávy o společném monitoringu v oblasti vlivu dolu Turów na území ČR z roku

⁹ Společný česko-polský monitoring hladin podzemní vody v oblasti dolu Turów a na území ČR. Prosinec 2018, str. 40.

¹⁰ Viz. Severočeská vodárenská společnost, Projekt Turów. Dostupné online:

<https://www.svs.cz/cz/verejnost/vyznamne-projekty/projekt-turow/>

¹¹ <https://www.mesto-frydlant.cz/cs/obcan/archiv/archiv-2018/frydlantsko-se-na-moznou-zratu-vody-kvuli-turowu-dobre-pripravuje.html>.

¹² Viz. např. odpověď správní rady společnosti PGE ze dne 29. 5. 2019: „*For many years the influence of the Turów open pit mine on underground water resources has been monitored by Polish-Czech and Polish-German teams of specialists. The monitoring network consists of about 550 boreholes and test results confirm that **the mine does not cause the drainage of potable water intakes located in the Czech Republic.***“ Dostupné online na: <https://www.gkpge.pl/Investor-Relations/Current-reports/20-2019>.

¹³ PGE: ODPOVĚĎ NA DOPIS 70314_Liberecký kraj, str. 3.

¹⁴ PGE: ODPOVĚĎ NA DOPIS 70314_Liberecký kraj, str. 3.

¹⁵ PGE: Zpráva EIA, str. 265 českého překladu.

2008.¹⁶ Zpráva předkládá výsledky česko-polského monitoring hladiny podzemní vody v jižní části Žitavské pánve a prokazuje jednoznačné ovlivnění území ČR čerpáním vody na dole Turów. Pokud bude těžba v dole Turów povolena až do roku 2044, bude nadále negativně ovlivňována stabilita povrchu v českém pohraničí.

Očekávané vertikální posuny půdy v okolí plánovaného rozšíření dolu¹⁷ mohou mít vliv na stavby na jihu a jihozápadě dolu. Přestože je v kapitole 14. 3¹⁸ do češtiny přeložené dokumentace EIA laconicky konstatováno, že se zničením staveb na území České republiky se nepočítá, z informací na str. 51 téže dokumentace lze naopak usuzovat, že **vliv na stavební objekty na jihu se může dotknout také území České republiky**. Konkrétně je zde uvedeno: „V jižní oblasti předpolí dobývky způsobuje hloubkové odvodnění nadloží sedání podloží.“¹⁹ Stejně informace lze získat ze str. 473 dokumentace EIA v originálním znění (tj. nepřeložená kapitola 14. 1). **Již dosavadní pokles hladin podzemních vod způsobil změnu mechanických vlastností zemin v podzákladí obytných domů v příhraničních obcích Oldřichov na Hranicích, kde vlivem provozu dolu již minulosti popraskaly stěny nemovitostí**. V Oldřichově na Hranicích došlo v letech 1980 – 2014 k poklesu terénu přibližně o 120 mm.²⁰

Popsaný vliv vertikálního posunu půd a nestability horninového podloží, spolu s dopadem dolu na estetickou hodnotu krajiny, povede k zásadnímu poklesu tržní hodnoty nemovitostí v blízkém i širším okolí dolu. Tento dopad lze demonstrovat na příkladu osady Uhelná, k níž se má hranice dolu přiblížit na 1 km, a která se nachází na návrší asi 50 výškových metrů nad dolem. Pokles tržní ceny nemovitostí se však může týkat celých oblastí Hrádecka a Frýdlantska.

2. 3. Zvýšené znečištění ovzduší

Podle dokumentace EIA se významný vliv prašnosti projeví nejvýše do vzdálenosti 1 km od hrany dolu. Vzhledem k tomu, že obec Uhelná se nachází právě 1 km od budoucí hrany dolu, společnost PGE tímto výslovně připustila, že **zvýšené koncentrace polévatého prachu s přiblížením dolu o 1 km výrazně zasáhnou až na obydlené území Uhelné**.

2.4. Vliv na lokální klima

Provoz uhelného dolu Turów a s ním spojené tepelné elektrárny Turów podle zjištění odborníků²¹ negativně ovlivňuje lokální dešťové srážky v České republice. To je způsobeno faktem, že tepelné elektrárny, které používají moderní technologie ke snížení emisí SO₂ nevyhnutelně emitují vyšší množství ultrajemných částic o velikosti 1 – 10 nanometrů. Ultrajemné částice emitované z tepelných

¹⁶ <http://invenio.nusl.cz/record/118929?ln=cs>.

¹⁷ PGE: Zpráva EIA, str. 199 – 203 českého překladu.

¹⁸ Op. cit. Kapitola 14.3 Analýza vlivů na hmotný majetek na území České republiky, str. 214.

¹⁹ Op. cit., str. 51.

²⁰ PGE: ODPOVĚĎ NA DOPIS 70314_Liberecký kraj, str. 12, obrázek *Sít' výškových reperů dolu Turów s izoliniemi vertikálního poklesu terénu v období 1980 – 2014*, konkrétně body č. 542, 543 a 544.

²¹ Přímo ohledně problému na území České republiky viz např. JUNKERMANN, W., & HACKER, J. M. (2018). Ultrafine Particles in the Lower Troposphere: Major Sources, Invisible Plumes, and Meteorological Transport Processes. *Bulletin of the American Meteorological Society*, 99(12), 2587-2602, <https://journals.ametsoc.org/doi/pdf/10.1175/BAMS-D-18-0075.1>. V obecnější rovině (ne přímo ve vztahu k území ČR) se problémem dále zabývají napr. ANDREAE, M. O., & ROSENFELD, D. (2008). Aerosol–cloud–precipitation interactions. Part 1. The nature and sources of cloud-active aerosols. *Earth-Science Reviews*, 89(1-2), 13-41, https://www.researchgate.net/publication/222558540_Aerosol-cloud-precipitation_interactions_Part_1_The_nature_and_sources_of_cloud-active_aerosols a TAO, W. K., CHEN, J. P., LI, Z., WANG, C., & ZHANG, C. (2012). Impact of aerosols on convective clouds and precipitation. *Reviews of Geophysics*, 50(2), <https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1029/2011RG000369>.

elektráren mění složení mraků, stejně jako intenzitu a rozložení srážek po větru od daného zdroje. Konkrétně pak **dochází k nahrazení častých pozvolných dešťů pouze občasnými silnými srážkami, nebo také k celkovému regionálnímu poklesu ročního množství srážek. Pokračování hornické činnosti a s ní souvisejícího provozu elektrárny Turów představuje mimo jiné riziko pro lokální klima, lesy a zemědělskou produkci.** V roce 2010 došlo v mikroregionu Frýdlantsko a Hrádecko k ničivým povodním, které zaplavily 81 obcí, vyžádaly si pět lidských životů a vyhnaly z domovů 2 000 lidí.²² Tyto povodně byly způsobeny právě změnou mikroklimatu související s činností dolu Turów.²³ V rámci TEIA tento negativní vliv nebyl Polskou republikou posouzen navzdory opakovaným připomínkám ze strany české veřejnosti.

3. K porušování evropského práva v průběhu povolovacího procesu

3.1. Předčasné ukončení přeshraničního procesu SEA při povolování záměru

Nyní probíhající TEIA předcházela přeshraniční SEA, která se týkala posouzení vlivu změny územního plánu v obci Bogatynia, která se záměrem neodmyslitelně souvisí. Až na základě předmětné změny územního plánu by totiž bylo možné rozšířit oblast těžby ložiska Turów těsně k hranicím České republiky. Dne 28. května 2019 bylo v obci Bogatynia Radou města přijato usnesení o přijetí změny územního plánu města a obce Bogatynia – povrchová plocha hnědouhelného dolu Turów v oblasti obce Opolno-Zdroj. **Rada města Bogatynia tak učinila dříve, než došlo k ukončení probíhajících mezistátních konzultací předmětné změny územního plánu s Českou republikou. Tím došlo k závažnému porušení směrnice o SEA i polského zákona o posuzování vlivů.**

Ustanovení čl. 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí („**směrnice SEA**“) uvádí, že *zpráva o vlivech na životní prostředí vypracovaná podle článku 5, vyjádření podle článku 6 a výsledky přeshraničních konzultací zahájených podle článku 7 se vezmou v úvahu při vypracování plánu nebo programu a před jeho přijetím nebo předáním k legislativnímu procesu.* Obdobná zásada je vyjádřena také v čl. 11 bodu č. 1 Protokolu o strategickém posuzování vlivů na životní prostředí k Úmluvě o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států, uzavřeném v Kyjevě dne 21. května 2003.

Polský zákon o posuzování vlivů v ustanovení čl. 116 odst. 1 uvádí, že **výsledky mezistátních konzultací vedených v rámci SEA je příslušný orgán povinen vzít v úvahu dříve, než dojde ke schválení předmětné koncepce.**

Dle ustanovení čl. 116 odst. 2 polského zákona o posuzování vlivů nemůže dojít ke schválení koncepce před ukončením procesu přeshraničního posuzování jejích dopadů na životní prostředí. Dotčený úřad tak musí vzít v úvahu výsledky mezistátní konzultace ještě předtím, než bude daný záměr povolen.

Posouzení vlivů záměru na životní prostředí přitom podle polského práva není možné provést dříve, než bude rozhodnuto o změně územního plánu. Vzhledem k tomu, že **přijetí změny územního plánu**

²² <http://www.ovodarenstvi.cz/clanky/liberecky-kraj-bude-s-obcemi-hledat-moznosti-ochrany-pred-povodni>.

²³ MUSILOVÁ, Lenka: Dopady důlní činnosti na hydrologický režim v povodí Smědý a Lužické Nisy, dostupné online: https://is.muni.cz/th/pjs11/DP_Musilova.doc.

města a obce Bogatynia - povrchová plocha hnědouhelného dolu Turów v oblasti obce Opolno-Zdroj bylo provedeno v rozporu s polským zákonem o posuzování vlivů a směrnici SEA, není v tuto chvíli možné rozhodnout o posouzení vlivu záměru na životní prostředí, ani o dalších navazujících povoleních potřebných pro realizaci záměru. Polská republika však tuto skutečnost odmítla respektovat a postupovala v povolovacím procesu dál, ačkoli z pohledu české strany proces SEA ještě nebyl ukončen. Částečné vypořádání připomínek SEA bylo české straně doručeno až dopisem 27. srpna 2019, tedy více než dva měsíce po přijetí změny územního plánu, kterého se SEA týkala. Je tedy zřejmé, že jelikož byly připomínky české strany vypořádány až po ukončení procesu SEA polskou stranou, nemohly být v předmětné změně územního plánu ani nijak zohledněny.

Podatelé proto požadují, aby Petiční výbor v součinnosti s Evropskou komisí prošetřil, zda byla v procesu SEA ze strany Polské republiky dodržena směrnice SEA a aby bylo na Polskou republiku Petičním výborem apelováno, aby v povolovacím procesu záměru nepokračovala dále, dokud nebudou vyjasněny relevantní připomínky České republiky v procesu SEA.

3. 2. Povolení záměru by bylo v rozporu s Rámcovou směrnicí o vodách

Povolení záměru by bylo v rozporu s 4 odst. 1 písm. b) bod ii. rámcové směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2000/60/ES, o vodách (dále jen „WFD“). Povoláním záměru by **došlo k dlouhodobému nezlepšení, resp. vysoce pravděpodobného zhoršení stavu dotčených vodních útvarů,**²⁴ aniž by bylo provedeno aplikační posouzení²⁵ pro možnost derogace z této povinnosti podle čl. 4 odst. 7 WFD. Jak vyplývá z odpovědi Evropské komise na dotaz europoslankyně Ska Keller, „*nový projekt, který může mít významný vliv na kvalitu jednoho nebo více vodních útvarů, může být povolen pouze po získání výjimky podle čl. 4 odst. 7 WFD, pokud převáží veřejný zájem na realizaci daného projektu a pokud budou splněny další podmínky uvedené ve čl. 4 odst. 7.*“²⁶ Jedná se o následující podmínky:

- Musí být zjištěno, zda byly **učiněny všechny praktické kroky ke zmírnění negativních vlivů daného projektu na stav dotčeného vodního útvaru.**
- V příslušném plánu povodí musí být **jasně formulovány a vysvětleny důvody pro realizaci daného projektu,** tj. s danou výjimkou je třeba počítat už v příslušném plánu povodí.
- Musí být posouzeno, zda jsou environmentální cíle stanovené ve čl. 4 odst. 1 WFD **převáženy výhodami pro lidské zdraví, lidskou bezpečnost nebo udržitelný rozvoj spojenými s realizací projektu.**
- **Přínosů realizace daného projektu nelze z důvodu technické neproveditelnosti nebo neúměrných ekonomických nákladů dosáhnout jinými způsoby,** které jsou z hlediska ochrany životního prostředí významně lepší možnosti.²⁷

Předně pro daný záměr **není splněna ani první z podmínek,** kterou je **uvedení dané výjimky v příslušném plánu povodí.** Podle čl. 3 odst. 4 WFD se v případě přeshraničního vlivu záměru jedná o

²⁴ Na území České republiky se jedná o vodní útvary podzemní vody 14200 a 14300. Na území Polské republiky se jedná o útvary podzemní vody GW600105.

²⁵ Aplikační posouzení je pojem, který WFD výslovně nepoužívá, ale vyplývá z aplikační praxe tohoto článku Evropskou komisí (viz. [WFD guidance document nr. 36 – Article 4\(7\) Exemptions for Environmental Objectives](#) z roku 2017) a znamená jednoduše to, aby byly před povolením činnosti dostatečně posouzeny všechny podmínky, které čl. 4 odst. 7 WFD předepisuje.

²⁶ www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2018-006121-ASW_EN.html.

²⁷ Viz. čl. 4 odst. 7 WFD.

uvedení výjimky v mezinárodním plánu povodí, v tomto případě v Mezinárodním plánu povodí Odry. Z mezinárodního plánu povodí **musí být dále patrné, že se výjimka týká všech dotčených států.** Zároveň v Mezinárodním plánu povodí musí být uvedeno **vysvětlení, které by splňovalo všechna kritéria aplikačního posouzení ve smyslu čl. 4 odst. 7 WFD.** Předmětný plán povodí (tj. Plán mezinárodní oblasti povodí Odry pro plánovací období 2016 – 2021, dále také jen „**MOPO**“)²⁸ však informace o takové výjimce přeshraničního významu neobsahuje. Na str. 51 je pouze uvedeno následující vyjádření:

„V polské části MOPO bylo stanovení méně přísných environmentálních cílů aplikováno s ohledem na technické, ekonomické a sociální možnosti u těch útvarů podzemních vod, u kterých antropogenní vlivy vyplývají především z existence hlubinné a povrchové těžby.

Z důvodů technické neproveditelnosti nebo pro neúměrné náklady, související s přijetím opatření (např. náklady na zavírání dolů, na opatření týkajících se sociálních faktorů s nimi spojených, jako jsou nárůst míry nezaměstnanosti, narušení sociální a kulturní rovnováhy v regionech atd.), byly útvary podzemních vod s takovým rizikem určeny pro aplikaci výjimek ke stanovení méně přísných environmentálních cílů na celou dobu, dokud bude existovat těžební průmysl.“

Jedná se o vyjádření, které nenaplnuje požadavky na výjimku podle čl. 4 odst. 7 WFD, jelikož: 1) text se **omezuje na území Polské republiky**, 2) **nejsou posouzena kritéria podle čl. 4 odst. 7 WFD**, ale pouze kritérium podle čl. 4 odst. 5 WFD, podle něhož lze získat pouze jinou výjimku, a to pouze do roku 2027.²⁹ **Aplikační posouzení ve smyslu čl. 4 odst. 7 WFD tudíž neproběhlo.**

Společnost PGE však povinnost získat pro záměr výjimku podle čl. 4 odst. 7 WFD dosud ignoruje. Podatelé se předně domnívají, že **povolovací proces záměru nemůže proběhnout dříve, než bude výjimka podle čl. 4 odst. 7 WFD uvedena v příslušném Mezinárodním plánu povodí Odry.** Aktualizovaná verze tohoto plánu povodí má být připravena pro plánovací období 2021 – 2027. **Dříve než roku 2021 tedy záměr nemůže být povolen, jinak by byl v rozporu s čl. 4 odst. 7 WFD.**

V metodických pokynech Evropské unie se však objevují také právní názory, že výjimka podle čl. 4 odst. 7 WFD může být záměru udělena i přibližně v polovině platnosti plánu povodí, v němž nemusí být uvedena.³⁰ V takovém případě však dochází *de facto* k aktualizaci plánu povodí schválením dané výjimky a stejně jako při běžně aktualizaci plánu povodí zde tedy musí být zajištěna účast veřejnosti ve smyslu čl. 14 odst. 1 WFD. **Účast veřejnosti na schvalování výjimek podle WFD je klíčová mimo jiné při určování převažujícího veřejného zájmu** ve smyslu čl. 4 odst. 7 písm. c) WFD, který je nutný pro (ne)povolení posuzovaného záměru.³¹ **Metodické pokyny Evropské unie proto doporučují, aby byla**

²⁸ Dostupní online: http://www.poh.cz/assets/File.ashx?id_org=200341&id_dokumenty=2507.

²⁹ Ačkoli je v Mezinárodním plánu povodí uvedeno, že výjimka bude aplikována, „dokud bude existovat těžební průmysl“, je takovéto tvrzení v rozporu s WFD, podle které musí být dobrého stavu vodních útvarů dosaženo do roku 2015, přičemž tato lhůta může být prodloužována maximálně po dobu dvou platných plánů povodí, tj. do roku 2027. Do roku 2027 tedy musí všechny vodní útvary dosáhnout dobrého stavu, s výjimkou aplikace výjimky podle čl. 4 odst. 7 WFD.

³⁰ Guidance document No. 36 on Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7), str. 63.

³¹ Ibid, str. 59.

v takovém případě výjimka podle čl. 4 odst. 7 WFD projednána prostřednictvím nebo souběžně s EIA.³²

V případě projednávaného záměru Turów však v rámci TEIA dané posouzení podmínek pro udělení výjimky podle čl. 4 odst. 7 WFD neproběhlo, ačkoli podatelé opakovaně upozorňují na skutečnost, že realizací záměru **dojde ke zhoršení už tak špatného kvantitativního stavu dotčených vodních útvarů na území Polské i České republiky**. Podatelé proto trvají na provedení posouzení záměru podle čl. 4 odst. 7 WFD. Pokud bude zjištěno, že záměr podmínky podle čl. 4 odst. 7 WFD nespĺňuje, nesmí být proveden.

Podatelé proto požadují, aby Petiční výbor v součinnosti s Evropskou komisí prošetřil, zda by povolení záměru bez testu podle čl. 4 odst. 7 WFD bylo v souladu s rámcovou směrnicí o vodách, a aby poskytl Polské republice doporučení, jak provést udělování výjimky podle čl. 4 odst. 7 WFD v přeshraničním kontextu.

3. 3. Dosavadní postup společnosti PGE je v rozporu se směrnicí o EIA

a) Navrhovaná protifiltrační clona není dostatečným minimalizačním opatřením

Podle čl. 7 odst. 4 směrnice o EIA mají dotčené státy projednat opatření investora zamýšlené ke snížení nebo ideálně vyloučení negativních vlivů záměru na životní prostředí. Podle čl. 5 odst. 3 směrnice o EIA dále musí být seznam účinných minimalizačních opatření součástí dokumentace k záměru. **Společnost PGE navrhuje v dokumentaci jako jediné minimalizační opatření pro zmírnění dopadů na Českou republiku zhotovené tzv. protifiltrační clony** o parametrech cca 1 m šířky, 990 m délky a do 100 m hloubky, za využití technologie DSM.³³ Jedná se o podzemní stěnu s omezenou propustností, jejímž hlavním účelem má být podle tvrzení investora omezit šíření depresního kužele na území ČR. Společnost PGE v dokumentaci EIA dovozuje z výsledků modelování protifiltrační clony reálnou účinnost tohoto opatření, ačkoli proti němu byly z řad odborné veřejnosti vzneseny mnohé připomínky. Předně zvolená technologie vůbec není vhodná pro zhotovení takto hluboké clony, navrhovaná hloubka clony je s ohledem na její umístění nedostatečná a hydrologické modelování v rozporu s běžnou odbornou praxí. Není vedena žádná **diskuse o nejistotách, spolehlivostních intervalech ani citlivostní analýza. To je nejvíce problematické z hlediska stanovení hodnoty filtračního součinitele (K) protifiltrační clony, který vyjadřuje její schopnost zadržet protékání podzemní vody**, a je tedy pro úspěšnou realizaci projektu klíčový. Čím vyšší hodnoty filtračního součinitele dosáhne, tím propustnější, a tedy méně účinná navrhovaná protifiltrační clona bude. Podle základních parametrů uvedených v dokumentaci EIA dosáhne filtrační součinitel **minimálně 0,0016 m/d při šířce clony 1 m. Není však zřejmé, jaké hodnoty může filtrační součinitel při reálné konstrukci protifiltrační clony dosáhnout maximálně, aby nedošlo k nadměrné propustnosti a tím pádem zmaření účinnosti dané hydraulické překážky.**³⁴

³² Ibid, str. 64. Dále srov. také Streamlining environmental assessment procedures for energy infrastructure Projects of Common Interest, str. 12. Dostupné online: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/20130919_pci-en-guidance.pdf.

³³ PGE: Zpráva EIA, kapitola 19. 3. Omezování rozsahu depresního kužele.

³⁴ Pro podrobnější kritiku navržené protifiltrační clony viz příložený dokument EMERMAN, Steven H: An Evaluation of the Use of a Cutoff Wall for the Mitigation of Transboundary Groundwater Impacts from the Turów Coal Mine, Lower Silesia, Poland.

Tyto připomínky PGE dostatečně nevypořádala, a dokonce v průběhu posuzování EIA přistoupila k praktickým krokům vedoucím k realizaci clony³⁵ neohledně na skutečnost, že jí těžební licence ještě ani nebyla prodloužena a přeshraniční EIA nebyla uzavřena. Takový postup vzbuzuje pochybnosti o respektování smyslu a účelu posuzování EIA ze strany společnosti PGE i Polské republiky. Podatelé se obávají, že stejně jako v předčasném ukončení posuzování SEA dojde nyní ze strany Polské republiky k předčasnému ukončení posuzování EIA, aniž by byly vysvětleny a při realizaci záměru vzaty v úvahu relevantní připomínky české strany.

Podatelé se navíc domnívají, že pro protifiltrační clonu by se měla uskutečnit EIA, a to alespoň v podobě zjišťovacího řízení, neboť se jedná o „zařízení sloužící k akumulaci vody nebo k její dlouhodobé retenci“ ve smyslu přílohy II. bodu 10 g) směrnice o EIA. Polská republika však tuto svou povinnost plynoucí z evropského práva neplní a zjišťovací řízení ohledně vlivu protifiltrační clony na životní prostředí dosud nezačala.

Dále podatelé shrnují, že protifiltrační clona navrhovaná společností PGE není dostatečným minimalizačním opatřením ve smyslu čl. 7 odst. 4 směrnice o EIA. **Z expertního posouzení účinnosti protifiltrační clony³⁶ vyplývá, že realizace záměru a zároveň ochrana dotčených zdrojů podzemní vody by pravděpodobně nebyla realisticky možná, pokud by pro společnost PGE měla zároveň zůstat ekonomicky výhodná.** Podatelé upozorňují Petiční výbor, že společnost o velikosti PGE jistě disponuje nezanedbatelnými inženýrskými zdroji a s existencí všech výše popsaných problémů musí být srozuměna. Podatelé proto předpokládají, že **společnost PGE se již rozhodla upřednostnit ekonomicky výhodnou realizaci záměru na úkor ochrany regionálních vodních zdrojů, a snaží se přitom dotčenou veřejnost zmást prakticky nerealizovatelným počítačovým modelem údajně minimalizačního opatření.** K návrhu a instalaci clony je třeba ještě dodat, že **zásadní bude mechanismus účasti české strany na schválení konečného návrhu clony, kontroly jejího budování** (včetně rozhodnutí o případném prodloužení východním směrem nebo jejího zahuštění v případě nedostatečného omezení propustnosti), **a především kontroly její funkčnosti pomocí speciálního monitoringu. Proto by pro zhodnocení vlivů protifiltrační clony na životní prostředí mělo proběhnout samostatné zjišťovací řízení podle čl. 4 odst. 2 směrnice o EIA.** To se však dosud nestalo. Podatelé proto v tomto ohledu apelují na Petiční výbor, aby svou vyšetřovací činností věnoval záměru dostatek pozornosti, díky čemuž si společnost PGE nedovolí nadále ignorovat požadavky dotčených subjektů ze stran české veřejnosti a neuzavře proces přeshraniční EIA až do okamžiku, kdy budou všechny relevantní připomínky odborné veřejnosti k účinnosti protifiltrační clony zapracovány do projektu realizace záměru a kdy bude vliv tohoto zařízení sloužícího k retenci vody posouzen alespoň v rámci zjišťovacího řízení v souladu s čl. 4 odst. 2 směrnice o EIA.

Z důvodu nejistoty o účinnosti daného minimalizačního opatření dále požadují podatelé ze strany společnosti PGE **garanci, že ke škodám na vodních zdrojích Libereckého kraje nedojde, a to konkrétně zřízením kompenzačního fondu pro všechny, kteří mohou být ztrátou podzemní vody potenciálně dotčeni.** Tento kompenzační fond by měl být obdobou finanční rezervy, kterou jsou těžářské společnosti povinny vytvářet na území České republiky podle § 37a zákona č. 44/1988 Sb., horní zákon, k případně náhradě důlních škod, mezi které patří také ztráta nebo významné snížení množství

³⁵ Při vypořádání připomínek společnost PGE uvedla, že byl již vybrán dodavatel protifiltrační clony a zahájil práce na koncepci realizace clony, viz. PGE: ODPOVĚĎ NA DOPIS 70314_Liberecký kraj str. 7.

³⁶ EMERMAN, Steven H.: An Evaluation of the Use of a Cutoff Wall for the Mitigation of Transboundary Groundwater Impacts from the Turów Coal Mine, Lower Silesia, Poland.

podzemní vody vlivem probíhající těžby.³⁷ **Společnost PGE však vytvoření podobného kompenzačního fondu odmítá, stejně jako odmítá přímo uhradit České republice již vynaložené náklady na zjišťování výše dosud způsobených škod na životním prostředí a na zajištění náhradních vodních zdrojů pro obce dotčené realizací záměru.**³⁸

Podatelé proto Petiční výbor žádají, aby v součinnosti s Evropskou komisí vyšetřil, zda je navrhovaná protifiltrační clona dostatečným minimalizačním opatřením ve smyslu čl. 7 odst. 4 a čl. 5 odst. 3 směrnice o EIA a zda musí být pro protifiltrační clonu provedeno alespoň zjišťovací řízení ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice o EIA. Dále podatelé žádají, aby se Petiční výbor v součinnosti s Evropskou komisí vyjádřil k otázce, zda je nevytvoření výše zmíněného kompenzačního fondu společností PGE v souladu s čl. 14 o povinné finanční rezervě podle směrnice 2004/35/ES ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí.

b) Dokumentace EIA pracuje s neaktuálními daty a zamlčuje některé dostupné informace o vlivu záměru

V dokumentaci EIA se ohledně vlivu záměru na vody neobjevují novější data než z roku 2015, na jejichž základě byl následně kalibrován model prognóz vlivu záměru na vody v budoucnosti. Česká veřejnost v rámci TEIA opakovaně poukazovala na skutečnost, že výběr roku 2015 pro sestavování hydrogeologického modelu je zavádějící a zjištění o vlivu záměru na podzemní vody jsou proto podhodnocena. V dokumentaci nejsou nijak zohledněna například data z roku 2017 a 2018, kdy došlo podle dat společné česko-polské monitorovací sítě k výraznému poklesu hladiny podzemních vod,³⁹ i když je společnost PGE jistě musela mít k dispozici.

Dále česká veřejnost zastoupená Libereckým krajem od společnosti PGE požadovala vyjasnit otázku, zda byl hydrogeologický model demonstrující vliv záměru na podzemní vody kalibrován pouze pro jeden stav z roku 2015. Pokud ano, požadovala, aby byla kalibrace provedena raději pro několik hydrologicky různých stavů, aby byl model robustnější a věrohodnější. V Odpovědi společnost PGE potvrdila, že model byl skutečně kalibrován jen na stav v roce 2015, což byla v době zpracování modelu nejnovější dostupná data.⁴⁰ Jak Liberecký kraj již dříve vysvětlil ve svém vyjádření k dokumentaci, pro věrohodnost modelových výstupů bývá lepší, když je model kalibrován na různé hydro-klimatické stavy. **Protože tento model je kalibrován pouze na jeden stav (podzim 2015), vyvstává logická otázka o míře jeho věrohodnosti za jiných (zvláště výrazně jiných) hydro-klimatických stavů, např. období výrazného a dlouhého sucha nebo delší vlhčí období s extrémními srážkami.**

Společnost PGE dále uvádí, že kalibrace pro více výrazně odlišných hydro-klimatických stavů je komplikovaná z důvodu heterogenity modelovaného prostředí, jeho tektonického postižení, a z toho vyplývajících častých diferencí hladin v piezometrech na krátké vzdálenosti. Tento fakt je jasný a odpovídá složité geologické stavbě pánve a podatelé ho tedy nijak nerozporují a uznávají, že z hlediska kalibrace modelu situaci výrazně komplikuje, a je možné dosáhnout shody modelových a reálných dat jen do určité míry. Přesto to ale neřeší připomínku české veřejnosti, proč nebyl model kalibrován na více hydrologicky různých stavů, aby byl model robustnější – naopak, **nižší míra shody modelových a**

³⁷ Viz. § 37 odst. 2 horního zákona.

³⁸ Viz. např. odpověď správní rady společnosti PGE ze dne 29. 5. 2019 na otázku č. 11. Dostupné online na <https://www.gkpgc.pl/Investor-Relations/Current-reports/20-2019>.

³⁹ Společný česko-polský monitoring hladin podzemní vody v oblasti dolu Turów a na území ČR. Prosinec 2018, str. 40.

⁴⁰ ODPOVĚĎ NA DOPIS 70314_Liberecký kraj, str. 6.

reálných dat snižuje věrohodnost modelu. Bylo by tedy logické, aby se společnost PGE pokusila jeho věrohodnost zvýšit jinak, např. právě Libereckým krajem požadovanou kalibrací na více stavů. Společnost PGE však tomuto požadavku české veřejnosti odmítá vyhovět. Takovým jednáním je však zmařen smysl a účel přeshraničních konzultací EIA, neboť podle čl. 7 odst. 1 písm. a) směrnice EIA musí být v rámci popisu záměru poskytnuty všem dotčeným státům **všechny dostupné informace o možném přeshraničním vlivu záměru**. Jelikož společnost PGE novější data než z roku 2015 o vlivu záměru na vody zamlčuje, tento požadavek směrnice EIA není splněn.

Dokumentace EIA zároveň žádným způsobem neposoudila záměr s ohledem na fázi ukončení těžby v hnědouhelném dole. Dokumentace EIA a společnost PGE pouze obecným způsobem nastínila, že po ukončení těžby bude následovat vodní a lesní rekultivace území. Podatelé jsou však přesvědčeni, že tyto aspekty záměru, tedy nastínění konkrétních kroků, ke kterým dojde po realizaci záměru, by měly být vyřešeny již v tuto chvíli. Není totiž například jasné, zda s ohledem na změny klimatu a úbytek podzemních a povrchových vod, bude následná vodní rekultivace záměru vůbec možná. **Právě tyto aspekty by měly být dle názoru podatelů posouzeny právě v rámci posuzování vlivů záměru na životní prostředí.** Při nezhlednění následné rekultivace totiž nemůže být posouzená vlivů záměru kompletní a dostačující.

Podatelé proto žádají Petiční výbor, aby jím byly skutečnosti o vlivu záměru na životní prostředí neuvedené v dokumentaci EIA prošetřeny. Dále podatelé žádají, aby Petiční výbor vydal v souladu s výše formulovanými připomínkami České republiky doporučení pro polské úřady, o něž by měla být dokumentace EIA společností PGE doplněna. Pokud se bude Petiční výbor touto peticí zabývat až v době, kdy už bude TEIA ukončena, požadují podatelé, aby Petiční výbor v součinnosti s Evropskou komisí apelovali na Polskou republiku ve věci znovuotevření procesu TEIA a zrušení vydaného rozhodnutí EIA, pokud by byl zjištěn jeho rozpor se směrnicí o EIA. Dále podatelé Petiční výbor žádají, aby tuto skutečnost postoupil k předběžnému prošetření Evropské komisi.

c) Protiprávní průběh veřejného projednání

Česká veřejnost ve svém vyjádření k dokumentaci EIA formulovala požadavek na uskutečnění veřejného projednání záměru, jehož cílem mělo být projednání a důkladné vysvětlení připomínek jednotlivých subjektů k záměru. Veřejné projednání se konalo ve čtvrtek 19. září 2019 v Bogatyni. Podatelé musí nicméně konstatovat, že **způsob vedení veřejného projednání byl v rozporu s mezinárodním i evropským právem**, a to konkrétně s čl. 3 odst. 9 Aarhuské úmluvy a s čl. 7 odst. 5 směrnice EIA. Předně na veřejném projednání **nesmí docházet k diskriminaci žádné ze zúčastněných stran.**⁴¹ Z tohoto důvodu musí být **zajištěny dostatečně kvalitní překladatelské a tlumočnické služby, aby mohla mezi stranami probíhat potřebná diskuse a výměna informací.**⁴² Kvalita tlumočnických služeb na proběhlém veřejném projednání však byla natolik nízká, že **česky hovořící veřejnost nemohla své připomínky a dotazy ohledně vlivu záměru na životní prostředí polsky hovořícím zástupcům společnosti PGE srozumitelně adresovat a účinně se tak veřejného projednání účastnit.** Další porušení práva spočívalo v **omezení výstupu každého z řad veřejnosti pouze na jednu otázku a v počátečním časovém omezení výstupů veřejnosti na pouhé 2 minuty pro každého, přestože taková**

⁴¹ Viz. čl. 3 odst. 9 Aarhuské úmluvy.

⁴² Viz. čl. 7 odst. 5 Směrnice EIA a Guidance on the Application of the Environmental Impact Assessment Procedure for Large-scale Transboundary Projects, str. 13, dostupné online: <https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>.

omezení nemají žádný základ v právním řádu Polské ani České republiky a v rozporu s čl. 7 odst. 5 směrnice EIA tak znemožnily účinnou účast veřejnosti na veřejném projednání záměru. **Česká veřejnost proto bezvýsledně požadovala, aby bylo veřejné projednání uspořádáno znovu,**⁴³ neboť s ohledem na závažné procesní vady proběhlého projednání nebylo možné naplnit smysl a účel veřejného projednání, kterým má být vedení **společné diskuse** a důkladné **vysvětlení připomínek ze strany veřejnost, a to bez diskriminace jakékoli ze stran.**

Jelikož Polská republika k opakování veřejného projednání dosud nepřistoupila, žádají podatelé o prošetření této skutečnosti Petiční výbor. Následně žádají podatelé Petiční výbor o přijetí doporučení pro Polskou republiku, aby veřejné projednání proběhlo znovu, tentokrát s kvalitně zajištěným překladem.

3. 4. Realizace záměru je v rozporu s Pařížskou dohodou o změně klimatu

Samotná dokumentace EIA zmiňuje nejistotu týkající se objemu těžby uhlí v budoucnu v důsledku možných radikálních změn působení vnějších činitelů jako jednu ze zásadních komplikací fungování dolu Turów a jeho vlivu na životní prostředí.⁴⁴ Jedním ze stěžejních důvodů způsobujících tuto nejistotu je **probíhající změna klimatu** a významný příspěvek uhelného průmyslu k přímým i nepřímým emisím CO₂. **Plánované rozšiřování těžby hnědého uhlí a jeho následné spalování až do roku 2044 podryvá naplňování cílů Pařížské dohody udržet globální nárůst teploty pod 2 °C, a ideálně pod 1,5 °C oproti preindustriální době. Žádná z představených variant realizace projektu však nezahrnuje možnost dřívějšího ukončení provozu dolu. Kapitola 10 dokumentace EIA nazvaná „Vliv realizace záměru na klima – uhlíková stopa“ navíc ani navzdory požadavkům české veřejnosti nebyla společností PGE přeložena do českého jazyka, přestože má pro Českou republiku nezpochybnitelnou relevanci.**

Z polské verze dokumentace vyplývá, že při stanovení množství emisí CO₂ vlivem realizace záměru nebyly do výpočtů vůbec zahrnuty emise CO₂ ze spalování vytěženého uhlí elektrárnou Turów, jejichž tvorba je však s realizací záměru neodlučitelně spjata. Takový postup je v rozporu s čl. 3 směrnice EIA, podle kterého musí být posouzeny nejen přímé, ale také **nepřímé vlivy záměru na životní prostředí.**

V neposlední řadě česká veřejnost marně požadovala doplnit posouzení, jak množství vypouštěných emisí CO₂ ovlivní světové klima. **Konkrétně by měly být posouzeny společenské náklady související s emisemi vysokého množství CO₂ dolem a elektrárnou Turów, které by měly zahrnovat vyčíslení poklesu zemědělské produkce, dopadů na lidské zdraví, poškození majetku a zvýšené riziko záplav, stejně jako hodnotu jednotlivých ekosystémů ohrožených změnou klimatu.**⁴⁵ Investor je povinen v rámci procesu EIA **informovat rozhodující orgány a veřejnost o všech těchto společenských nákladech.** Této odpovědnosti se nemůže investor zprostit na základě tvrzení, že emise skleníkových plynů spojeným s pokračování těžby hnědouhelného dolu Turów, tvoří pouze relativně malou část z celkových emisí všech skleníkových plynů z uhelných dolů a elektráren po celém světě. Pokud by byla

⁴³ GREENPEACE: Reakce na odpověď společnosti PGE k vyjádření k dokumentaci EIA pro záměr „Pokračování těžby ložiska hnědého uhlí Turów“ ze dne 26. 9. 2019.

⁴⁴ Dokumentace k Pokračování těžby hnědouhelného ložiska Turów. Zpráva o vlivu na životní prostředí – shrnutí v neoborném jazyce, str. 85.

⁴⁵ Viz Interagency Working Group on the Social Cost of Greenhouse Gase (Srpen 2016) Technical Support Document: Technical Update of the Social Cost of Carbon for Regulatory Impact Analysis Under Executive Order 128663 <https://www.usinflationcalculator.com/>.

taková výhrada investora akceptována, pak by nebylo možné odvrátit katastrofické dopady závažné změny klimatu, která je způsobena právě souhrnem pokračujících emisí z jednotlivých zdrojů.

Dále podatelé upozorňují na nepravdivá a zavádějícímu tvrzení společnosti PGE, že „*obnovitelné zdroje energie zatím nezajišťují stabilní dodávku energie, neboť jsou závislé na povětrnostních podmínkách. Jejich výroba, provoz a likvidace mají navíc také velký význam pro životní prostředí, nejedná se tudíž o zdroje bez vlivu na životní prostředí.*“⁴⁶ **Tvrzení, že obnovitelné zdroje energie nemohou zajistit stabilní dodávky energie, vyvrací svým příkladem velký počet zemí s velmi vysokým podílem obnovitelných zdrojů a stabilními elektrickými sítěmi.** Obnovitelné zdroje energie představují více než 80 % celkové výroby energie nejméně v 16 státech.⁴⁷ Kromě toho vědci ze Stanfordské univerzity svým výzkumem prokázali **schopnost většiny zemí světa (včetně Polské republiky) provozovat stabilní elektrickou síť pouze se 100 % čistými a obnovitelnými zdroji energie** (tj. vítr, voda a sluneční záření). Tento výzkum zároveň definoval pro Polskou republiku obrovský potenciál zejména pro rozvoj větrné energetiky na moři.⁴⁸ **Využití fosilní energetiky a zejména pak těžbu a následné spalování hnědého uhlí v 21. století s ohledem na nejnovější vědecké poznatky stran jejího vlivu na změnu klimatu již nelze považovat za veřejný zájem.**⁴⁹ Tento trend potvrzuje například také vyšetřovací zpráva Petičního výboru Evropského parlamentu, která k významu těžby uhlí v Evropě uvádí následující: „**těžba uhlí nemá v Evropě budoucnost vzhledem k přímému dopadu na životní prostředí na klima a na využívání půdy, na znečištění ovzduší, hluku a vody.**“⁵⁰ Podatelé proto požadují podrobnější posouzení nulové varianty v rámci přeshraničního posuzování (tj. nerealizování záměru) a na základě dosavadních zjištění se přiklání právě k této variantě. Případně podatelé požadují alespoň realizaci kompromisní varianty, tj. prodloužení těžební licence maximálně do roku 2030 a povinnost nerozšiřovat území těžby blíže k hranicím České republiky.

Jelikož společnost PGE na tyto opakované požadavky podatelů nijak nereaguje, požadují podatelé prošetření záležitosti Petičním výborem. Dále podatelé Petiční výbor žádají o přijetí doporučení, podle nichž by společnost PGE měla připravit a posoudit variantu s prokazatelně nižším dopadem na životní prostředí České republiky.

4. Závěr

Podatelé se obrací na Petiční výbor s žádostí o prošetření dosavadního i budoucího vlivu komplexu Turów na životní prostředí všech dotčených států (tj. Spolková republika Německo, Polsko a Česká republika). Ve výše uvedených bodech podatelé popsali porušení evropského práva i obecných zásad spravedlnosti, které se týkají probíhajícího přeshraničního posuzování vlivu záměru na životní prostředí. Podatelé upozornili, že jejich práva jsou v procesu TEIA ze strany Polské republiky

⁴⁶ ODPOVĚĎ NA DOPIS 69944_Greenpeace, str. 9.

⁴⁷ Viz. například https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_electricity_production_from_renewable_sources.

⁴⁸ Jacobson, M. Z., Delucchi, M. A., Bauer, Z. A., Goodman, S. C., Chapman, W. E., Cameron, M. A., ... & Erwin, J. R. (2017). 100% clean and renewable wind, water, and sunlight all-sector energy roadmaps for 139 countries of the world. *Joule*, 1(1), 108-121. Dostupné online na:

<https://web.stanford.edu/group/efmh/jacobson/Articles/I/CountriesWWS.pdf>.

⁴⁹ Z nejnovější zprávy světové uznávaného Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) z roku 2018 vyplývá urgentní potřeba co nejdříve ukončit těžbu a spalování fosilních paliv (z nichž hnědé uhlí je tím ekologicky neškodlivějším) v ekonomicky vyspělých zemích, jinak nebude možné naplnit závazky z Pařížské úmluvy o změně klimatu, již je Polská republika vázána. Pro plný text zprávy viz http://www.ipcc.ch/pdf/special-reports/sr15/sr15_draft.pdf.

⁵⁰ <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/156158/1165897EN.pdf>, str. 24.

dlouhodobě porušována a žádá, aby Petiční výbor v tomto ohledu přijal po prošetření záležitosti doporučení, která by zajistila zlepšení dané situace. Podatelé také žádají, aby Petiční výbor o problému informoval Evropskou komisi a zpřístupnil jí případ k předběžnému prošetření. Největší problém podatelé spatřují ve skutečnosti, že záměr ohrožuje zdroje pitné vody v obci Uhelná, za něž bude muset zajistit náhradní zdroj pitné vody pro obyvatele příhraničních oblastí, aniž by se společnost PGE podílela na úhradě těchto nákladů, které podateli vznikly z důvodu její dosavadní i budoucí činnosti. S ohledem na významný přeshraniční prvek záměru podatelé dále žádají projednání kauzy Turów na plenárním zasedání Evropského parlamentu.

V Liberci, dne

.....
Liberecký kraj

Seznam podatelů petice a jejich určeného zástupce a náhradního zástupce ve smyslu čl. 226 odst. 4 Jednacího řádu Evropského parlamentu:

Název	Adresa	Podpis statutárního zástupce
Liberecký kraj (zástupce podatelů)	U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2	
Bílý Kostel nad Nisou	Bílý Kostel nad Nisou 206, 463 31 Chrastava	
Černousy	Černousy 72, 463 73, Černousy	
Dětřichov	Dětřichov 2, 464 01 Frýdlant	
Frýdlant	T. G. Masaryka 37, 464 01 Frýdlant	
Heřmanice	Heřmanice 2, 464 01 Frýdlant	
Hrádek nad Nisou (náhradní zástupce)	Horní náměstí 73, 463 34, Hrádek nad Nisou	
Chotyně	Chotyně 163, 463 34, Hrádek nad Nisou	
Chrastava	Náměstí 1. máje 1, 463 31 Chrastava	
Kunratice	Kunratice 158, 464 01 Frýdlant	
Višňová	Višňová 184, 464 01 Frýdlant	
Greenpeace Česká republika	Prvního pluku 143/12, 186 00 Praha	